

Ware vriend schap

Hoe we
onze dierbaarste
vriendschappen
vasthouden

Aminatou Sow en Ann Friedman

VOORAMINA.

Dank dat je jezelf steeds opnieuw
voor mij op het spel zet.

VOORANN.

Je bent het waard. Ik hoop dat we el-
kaar in elk leven weer zullen vinden.

Ware vriendschap is een buitengewoon krachtig, machtig en betekenisvol verbond dat uitstijgt boven levensfases, geografische locatie en veranderende emoties. Ware vriendschap is groot en beïnvloedt de meeste aspecten van het leven. Ze is vol betekenis en weerklank. Ware vriendschap is wederzijds: beide partijen voelen zich waardevol en geven gul van zichzelf. Ware vriendschap is actief. Innig. En ware vriendschap is bijna altijd volwassen. De gevorderde leeftijd van een ware vriendschap dwingt respect af en voorspelt dat ze nog een lang leven voor de boeg heeft.

INHOUD

Voorwoord		11
EEN	De vonk	19
TWEE	Bezeten	42
DRIE	Gekozen familie	66
VIER	Ik schitter niet als jij niet schittert	80
VIJF	Stretchen	106
ZES	Het vriendenweb	122
ZEVEN	Het valluik	140
ACHT	Zie je op het internet	163
NEGEN	Te belangrijk om nog om te vallen	188
TIEN	Nog vele jaren	212
Woorden van dank		233
Noten		239
Over de auteurs		255

EEN

DE VONK

Net als veel andere Amerikaanse liefdesverhalen is dat van ons ontstaan tijdens het eindexamenfeest. Hoewel, het was eigenlijk tijdens een eindexamenfeest in een van de afleveringen van de serie *Gossip Girl*.¹ Net als alle anderen die de toen heersende popcultuur obsessief bijhielden, waren wij in 2009 vaste kijkers van deze wat ordinaire soap voor tieners die zich afspeelt in het wereldje rond een aantal rijke privéscholen in Manhattan. Onze gezamenlijke vriendin Dayo had besloten een kijkfeestje te geven en had ons allebei uitgenodigd om in het oude huis in de stad Washington DC dat ze met een paar anderen deelde op de in een halve cirkel geplaatste, versleten banken in de woonkamer te komen kijken naar welk melodrama zich nu weer zou ontvouwen.

Aminatou herkende wat namen van de geadresseerden in de gemailde uitnodiging, maar had geen van hen ooit ontmoet. Ze vond het best spannend om zich bij deze vriendinnen te voegen, die elkaar allemaal al langer kenden, maar ze wist dat als ze nieuwe vriendinnen wilde maken, ze haar huis uit moest komen om actief mee te

doen met dit soort dingen. En ze had er de perfecte outfit voor: een T-shirt met ‘CHUCK+BLAIR’ erop, het irritantste stelletje uit de serie. Brittany, haar beste vriendin van de universiteit, had het T-shirt voor haar gemaakt.

Die avond viel Anns oog meteen op het T-shirt dat Aminatou droeg. Ze was onder de indruk van haar toewijding aan het thema van de avond. Terwijl Ann slokjes nam van haar manhattan – speciaal door Dayo uitgezocht, niet alleen omdat deze cocktail dezelfde naam droeg als de locatie waar de serie zich afspeelde, maar ook omdat dit chique drankje mooi aansloot bij de deftige setting ervan – merkte ze op dat de snedigste opmerkingen over wat er op het scherm gebeurde, van Aminatou kwamen. Ann had veel mensen om zich heen die werkzaam waren op het raakvlak van de media en de politiek en was daarom in haar vriendengroep wel gewend aan scherpe grappen en plagerig commentaar. Maar die avond hing Ann aan Aminatous lippen en lachte ze extra hard om elke grap die ze maakte.

‘Hoe hebben jullie elkaar leren kennen?’ Om een gesprek op gang te brengen tijdens een feestje vinden we het leuk deze vraag te stellen aan mensen die al lang bevriend zijn maar die wij nog niet kennen. Deze vraag wordt natuurlijk het vaakst gesteld aan stelletjes, maar verhalen over hoe een vriendschap tot stand is gekomen, kunnen net zo krachtig zijn. Als de vriendinnen hun eigen versie van dat verhaal extra leuk vinden, beginnen ze te stralen. Zelfs als ze het verhaal niet meteen op tafel gooien, willen de meesten na wat aandringen wel zeggen wat ze van de ander vonden voordat ze haar echt leerden kennen. We vinden het heerlijk als vriendinnen bij het vertellen van hun gezamenlijke verhaal elkaars zinnen afmaken of ontbrekende informatie geven, of die tegen elkaar opbieden terwijl ze in rap tempo het hun bekende verhaal oplepelen. Maar we luisteren net zo graag naar het verhaal van vrienden of vriendinnen aan wie

duidelijk nog nooit is gevraagd hierover na te denken, en waarbij wij dus de eersten zijn aan wie ze hun gezamenlijke verhaal vertellen.

We kunnen veel over iemand te weten komen door de manier waarop hij of zij over zijn of haar vrienden en vriendinnen praat. We kunnen ook veel te weten komen over een vriendschap uit de manier waarop de vrienden of vriendinnen gezamenlijk over het ontstaan ervan vertellen. Is de vriendschap nog maar recentelijk ontstaan en zijn ze nog helemaal in de ban van elkaar? Kennen ze elkaar al eeuwen? Zijn ze ooit geliefden geweest? Zijn hun verhalen misschien uit evenwicht, alsof een van beiden meer moeite doet voor de vriendschap dan de ander? Het komt allemaal naar voren uit hoe het verhaal verteld wordt.

We hebben ons eigen verhaal al tientallen keren verteld en we doen vaak voorkomen alsof onze eerste ontmoeting een gevalletje puur toeval was. Maar in werkelijkheid was het waarschijnlijk onvermijdelijk. Het huis waar Aminatou woonde, lag maar een kwartiertje van dat van Ann. We werkten ook nog eens vlak bij elkaar. We schelen dan wel drie jaar, maar we waren op dat moment allebei halverwege de twintig en de kennissenkring van de een overlapte die van de ander. We waren die avond op hetzelfde feestje omdat we veel dezelfde mensen kenden – onder wie onze vriendin Dayo.

Ann had Dayo het jaar daarvoor leren kennen en was al snel betoverd door haar duidelijke meningen, haar makkelijke lach en haar prachtige handtas. Het lijkt stom om over die handtas te beginnen, maar Ann en haar leeftijdgenoten – stuk voor stuk te laag betaalde politiek journalisten – hadden allemaal zo'n enorm en vormeloos canvas ding of een rugzak. Niemand had een mooie, leren tas. Waar deze vrouw ook heen ging, Ann wilde met haar mee. Het duurde niet lang voordat ze elkaar regelmatig tegenkwamen bij groepsetentjes en gezellige kijkavondjes in de huiskamer van een van de vrien-

dinnen met een duurder tv-pakket. Dayo was de babbelkoningin en stroomde over van onuitputtelijke energie. Zij kon van een saaie vraag als ‘hoe is het op het werk?’ een intens en filosofisch debat maken. Vaak voordat ze op zaterdagavond naar een feestje bij iemand thuis vertrokken, dat achteraf trouwens vaker wel dan niet bleek tegen te vallen, wipte Ann al vroeg bij Dayo langs om zich met een glas whisky op de stapel afgewezen kledingstukken te installeren tot Dayo zich had klaargemaakt. ‘Met een panty is geen rokje te kort,’ kirde Dayo eens midden in de winter terwijl ze zich in een minirokje hees. Ann had in gezelschap van Dayo altijd het gevoel dat ze een aantekenboekje bij zich zou moeten hebben om al die hilarische uitspraken in op te schrijven waar Dayo mee op de proppen kwam.

Aminatou kende Dayo van het werk. Of eigenlijk hoorde ze op het werk óver Dayo. Aminatou werkte voor een denktank en zat meestal achter de receptiebalie te werken. Dayo had een beurs gekregen van de denktank en kwam er daarom af en toe langs. Ze hadden elkaar nog niet ontmoet, maar mensen hadden Aminatou al wel meerdere keren Dayo genoemd. Aminatou vond dat behoorlijk irritant, maar ze was daardoor wel reuze nieuwsgierig geworden naar die andere zwarte vrouw met de Nigeriaanse naam. Toen ze elkaar eenmaal in het echt tegenkwamen, wisselden ze boven hun kommen ramen een veelbetekenende lach uit over dit dubbelgangergedoe – ze leken totaal niet op elkaar. Ze bespraken wat de Afrikaanse diaspora bezighield. Ze kwamen erachter dat ze van dezelfde buitenlandse films en muziek hielden. Dit ging duidelijk ergens heen.

Ongelooflijk, jij moet echt mijn vriendin Ann leren kennen, dacht Dayo. Een paar weken later mailde ze Ann met het voorstel om samen een kijkavondje *Gossip Girl* te organiseren.

DAYO: Ik heb een onwijs leuke meid leren kennen, aminatou

ANN: ik wil aminatou sow supergraag ontmoeten². Ze kent

iedereen die ik ken maar ik heb haar nog nooit ontmoet
DAYO: ja ze is geweldig. Wat gaan we doen met gossip girl?
aminatou is weg van die serie

We maakten een plan: de kijkavond zou bij Dayo thuis zijn en zij zou Aminatou uitnodigen. ‘Ik wil even melden dat er iets meespeelde van: goh, leuk dat jullie inderdaad vriendinnen zijn geworden,’ vertelde Dayo ons pas jaren later, ‘maar als ik er nu op terugkijk, zat er veel meer intentie achter.’ Zij wist toen al, voordat we er zelf achter kwamen, dat we in elkaars leven thuishoorden.

Het is niet makkelijk terug te halen wie we die avond bij Dayo thuis waren voordat we vriendinnen werden. Niet alleen omdat het lang geleden is, maar ook omdat we elkaar op ontelbare manieren, van ingrijpend tot onmerkbaar, hebben beïnvloed. We hebben elkaar die avond niet alleen ontmoet. We zijn die avond een proces aangegaan waarmee we elkaar tot de vrouw hebben gemaakt die we nu zijn. We hebben genoeg zelfvertrouwen om te weten dat we ook succesvol geweest zouden zijn als onze paden elkaar nooit hadden gekruist, maar toch kunnen we ons niet voorstellen hoe die alternatieve werkelijkheid er dan uit zou zien. We kunnen ons niet meer van elkaar ontdoen.

Het gevoel onlosmakelijk met elkaar verbonden te zijn, is een kenmerk van ware vriendschap. Als mens worden we grondig gevormd door de mensen om ons heen die we kennen en liefhebben. Elke dag weer hebben onze vriendinnen en vrienden invloed op onze smaak en onze stemming. Op de lange duur kunnen ze inwerken op hoe we ons voelen over ons lichaam, waar we ons geld aan besteden en welke politieke stroming we aanhangen. We groeien, zowel bewust als onbewust, in reactie op de ander.

Achter elke eerste ontmoeting zit een verhaal over waar de gevoelens vandaan komen. Dit verhaal is het antwoord op de diepere

vraag. Niet op de vraag ‘hoe hebben jullie elkaar leren kennen?’ maar op ‘waarom zijn jullie zo diep in elkaars leven doorgedrongen?’.

‘We zijn elkaar bij een gezamenlijke vriendin thuis tegengekomen’ is het oppervlakkige verhaal dat we aan vreemden vertellen. Maar het onderliggende verhaal is dat we elkaar tegenkwamen op een moment in ons leven dat we allebei een beetje zoekende waren. We waren allebei bezig uit te zoeken hoe we konden komen waar we heen wilden in het leven. In de ander zagen we iemand die doorhad wie we wilden zijn.

Vier jaar voordat ze Aminatou leerde kennen, was Ann in San Francisco aangekomen voor haar allereerste baantje bij een tijdschrift. Het was een kortlopende klus als factchecker voor een linksig tijdschrift dat bekendstond om zijn gedegen onderzoeksjournalistiek. (Het was eigenlijk een stageplaats waar een piepkleine vergoeding tegenover stond die Ann kon aanvullen met het geld dat ze het jaar daarvoor had verdiend met een baan buiten de journalistiek.) Ze voelde zich meteen helemaal op haar plek. Ze vond het heerlijk om tegen de muur van de vergaderkamer te zitten terwijl de redactieleden er aan de grote tafel over discussieerden welk onderwerp het publiceren waard was en lobbyden voor de verhalen die ze graag wilden laten maken. Ze werd vrienden met een paar andere factcheckers en met wat vrouwen van de fondsenwervings- en de marketingafdeling. Ze gingen regelmatig met z’n allen drinken en dansen. Ze werd zelfs verliefd op een van de journalisten en ze kregen een relatie. Ann en haar vriend bakten in de weekenden hun eigen pizza of maakten dagtripjes naar mooie plekjes ten noorden van de stad. ’s Avonds liep ze, dronken van de whisky met gingerale en van het idee dat haar leven iets aan het worden was wat heerlijk voelde, over de golvende heuvels terug naar haar kleine huurkamer in een

laatnegentiende-eeuws pand vlakbij Alamo Park. Maar ze wist dat dit niet eeuwig kon duren – ze leefde op blikken bonen en wist niet hoe ze haar carrière hierna vorm moest geven. San Francisco schitterde met een charme die net buiten haar bereik lag.

Toen die veredelde stageperiode bijna ten einde was, lukte het Ann om een afspraak met iemand van een onlinetijdschrift in de regio te krijgen over een mogelijke fulltimebaan. Er was zo weinig mediawerk in Californië dat dit een klein wonder mag heten. Ze had een paar jonge vrouwen horen fluisteren dat deze potentiële baas een verschrikking was, maar ze bevond zich niet in een positie om een dergelijke kans te laten liggen. Het gesprek vond plaats in een koffietentje en de man bevestigde direct de geruchten door een bizarre opmerking over haar lichaam te maken. ('Aha, dus heel lange vrouwen dragen graag enorme zonnebrillen...') Het gesprek verliep zo losjes dat Ann zich niet eens had gerealiseerd dat het een sollicitatiegesprek betrof totdat ze de baan kreeg aangeboden. Maar ze sloeg geen acht op het fel knipperende waarschuwingbord met de woorden 'Dit Gaat Heel Erg Worden'. Ze nam het aanbod snel aan omdat het jaarsalaris hoger lag dan wat ze kon bevatten – 40.000 dollar – en het een enorme stap voorwaarts betekende in haar carrière. Ze zou koppen gaan schrijven en korte artikelen gaan redigeren. Hoe erg kon de man nou werkelijk zijn als baas?

Tip voor de werkenden onder ons: als je je ongemakkelijk voelt tijdens een gesprek dat zo informeel verloopt dat je niet eens weet dat het een sollicitatiegesprek is: meteen omdraaien en weglopen.

Voor een hitsige pestkop werken was nog erger dan Ann zich had voorgesteld. Toen haar proefperiode er na een maand opzat, wilde hij per se weten waarom ze nooit iets over haar privéleven tegen hem vertelde. Hij zei op een onmiskenbaar dreigende toon: 'Weet je, de meeste werknemers willen het hun baas juist naar de zín maken.' (Hij kwam zichzelf vele jaren later tegen toen de radioshow *This Ame-*

OVER DE AUTEURS

AMINATOU SOW is schrijfster, interviewer en beschouwer van de hedendaagse cultuur en faciliteert het openbare discours over de belangrijkste onderwerpen van onze tijd. Ze is een veelgevraagd spreker en haar voordrachten en interviews leiden tot openhartige discussies over ambities, geld en macht. Aminatou woont in Brooklyn. www.aminatou.com/@aminatou

ANN FRIEDMAN is journalist, essayist en mediaondernemer die graag met vreemden praat en nieuwe manieren leert kennen om de wereld te verklaren. Ze schrijft voor *The Gentlewoman*. Ze stuurt elke vrijdag een veelgelezen nieuwsbrief. Ann woont in Los Angeles. www.annfriedman.com/@annfriedman

Aminatou en Ann presenteren sinds 2014 samen de populaire podcast *Call Your Girlfriend*. Elke week bellen ze elkaar – en vaak ook een bijzondere gast – om het te hebben over werk, politiek, activisme, feminisme, gezondheid, hedendaagse cultuur en, natuurlijk, vriendschap.

De podcast wordt geproduceerd door de onnavolgbare Gina Delvac.
www.callyourgirlfriend.com/@callyrgf

Aminatou en Ann hebben samen de term Shine Theory bedacht en zijn dolblij te zien dat de term inmiddels over de hele wereld wordt gebruikt om aan te geven hoe krachtig je bent als je met elkaar samenwerkt in plaats van met elkaar concurreert. www.shinetheory.com

Ware vriendschap is zowel Aminatous als Anns eerste boek. www.bigfriendship.com/@bigfriendshipbook